

WIJschool Samen leren en Samen leven

FOTOGRAFIE | FERDY DAMMAN

Extern expert Leon Meijs helpt Deltion-docenten.
'Polarisatie is niet iets tijdelijks.'

Vrede op aarde

(te beginnen in het klaslokaal)

Wat doe je als studenten met de hoofden tegen elkaar staan? Hoe ga je om met verbale agressie? Ook op Deltion worstelen docenten hiermee. 'Heikele onderwerpen negeren? Dat is geen slimme strategie, want dit valt niet meer te negeren. Dit blijft.'

Het conflict tussen Israël en Hamas, verkiezingen, stikstof, migratie, de wolf, het hulpje van Sinterklaas, vliegwezen, lhbtqia+, Trump, windmolens en de IJsselderby. De lijst met onderwerpen waarover mensen met de hoofden tegen elkaar staan, is eindeloos. En dan lijkt de ophef over coronamaatregelen inmiddels iets uit een ver verleden. Ook op Deltion beroeren heikele thema's de gemoederen. Dit najaar liepen de emoties op door het conflict tussen Israël en Hamas. Een student die na de aanslagen op 7 oktober rondliep met een Palestijnse vlag, stopte die na een goed gesprek bij de Social Hub terug in zijn tas. Docenten vragen steeds vaker om kaders en richtlijnen.

'Het zou jammer zijn als er een deken komt te liggen over de stille meerderheid'

Of polarisatie een groeiend probleem is, valt moeilijk te zeggen. Aan anekdotisch bewijs geen gebrek, maar harde cijfers ontbreken. Aanwijzingen zijn er wel. Zo staat in het meest recente medewerkerstevredenheidsonderzoek door Effectory (*World-class Workplace Scan, 2023*) dat bijna 20 procent van de Deltion-respondenten 'soms of regelmatig ongewenst gedrag van studenten ervaart'. In tachtig procent van die gevallen gaat het om verbale agressie. Daarnaast ervaart één op de tien docenten ongewenst gedrag door collega's, waarbij het in de helft van de gevallen gaat om verbale agressie.

Blijvende verandering

Afgemeten aan de praktijk van Leon Meijs (62) is de urgentie evident. Meijs is expert sociale veiligheid en daarnaast directeur van WIJschool, een alliantie met als missie om een samenleving te creëren waarin we 'naast elkaar staan in plaats van tegenover elkaar'. Ook Deltion maakt gebruik van Meijs' diensten en de methode *Dialogo*

onder Druk. Net op het moment dat we willen beginnen aan een interview, krijgt de externe expert een acuut telefoontje. Een basisschool in Amsterdam roept zijn hulp in omdat een joods kind zich onveilig voelt in de klas. Rustig overziet Meijs de situatie. 'Een aangifte hangt in de lucht. Zetten de ouders dat door, dan moeten kinderen naar het politiebureau komen. Er volgen zorgmeldingen en dit zal de media halen.' Met andere woorden: krijg dan de geest maar weer eens in de fles. We vragen wat Meijs gaat adviseren. 'Mijn voorstel is dat ik de school ga helpen om het zelf op te lossen. Om het vakmanschap van docenten te versterken, om zorgtaken te ontwikkelen. Deze school moet dit structureel gaan oppakken want dit gaat om een blijvende maatschappelijke verandering.'

Opening

Op Deltion ervaart docent burgerschap Maarten Dalof (28) de polarisatie niet als problematisch. 'Met uitgesproken meningen is niks mis en in negen van de tien gevallen voer ik prachtige gesprekken.' Zijn collega, docent burgerschap Chiara Murriss (24) denkt er net zo over. 'Ik zie meningsverschillen als een opening. Wat is mooier dan een goed gesprek voeren over een onderwerp dat leeft? Rustig blijven, begrenzen en uitnodigen zijn vaardigheden die je als docent moet inzetten en dat vind ik onwijs leuk.' Chiara heeft samen met filosoof en auteur Bart Brandsma een podcast gemaakt

Tip 1

Spelregels? Zijn er al!

Met welke vlag mag je wel zwaaien en met welke niet? Wat mag een student wel of niet zeggen? Expert sociale veiligheid Leon Meijs adviseert Deltion om het niet nodeloos ingewikkeld te maken. 'Pak gewoon de Grondwet erbij. Een uiting die discrimineert, uitsluit of tot geweld oproept, is niet okay. Ga je eigen spelregels toevoegen, dan zullen die altijd gaan schuren.'

Ferris van de Wetering vreest dat 'de stille meerderheid van de studenten' wordt overschreeuwd.

over polarisatie. Ze adviseert docenten om boven de partijen te gaan staan en onderling begrip te vergroten. 'Voorkom dat jongeren zich ongehoord voelen en luister.'

Maarten beschrijft een discussie in zijn klas. Na de vertoning van een informatief filmpje van NOS op 3 over de Gazastrook dreigde een gesprek uit de hand te lopen. Maarten: 'Een jongen hield er heftige denkbeelden op na en ik stelde hem verdiepende vragen. Daarop reageerde hij grimmig, vermoedelijk voelde hij zich in een hoek gedreven. De hulp kwam uit onverdachte hoek. Een vrouwelijke student nam het voor me op en benadrukte dat ik neutrale, open vragen stelde. De meeste studenten sloten zich bij haar aan.' Maarten noemt het dapper dat studenten elkaar corrigeerden. 'Het werd duidelijk dat de studenten graag willen praten over onderlinge verschillen, maar wel op een normale manier.'

Stille meerderheid

Ook Ferris van de Wetering (20), voorzitter van de Studentenraad, wijst op de potentie van de 'stille meerderheid'. 'In de klas gaat veel aandacht uit naar extraverte studenten die hard roepen. Dat is een logisch verschijnsel, maar het zou jammer zijn als er daardoor een deken komt te liggen over de groep studenten die niet zo uitgesproken zijn.'

'In de klas ontmoet je mensen die anders denken dan jij'

Ferris signaleert cultuurverschillen in gebouwen. 'In het ene college is de gemiddelde student wat rechtser, harder en directer. In andere colleges vind je studenten die zachter zijn en meer links georiënteerd.' Die verschillen vindt Ferris niet zorgwekkend. 'Verschil is mooi, al moeten we leren om daarmee om te gaan.' Wel waarschuwt de voorzitter van de Studentenraad voor intimiderende

groepsvorming. Ferris: 'Op de campus ontstaan in pauzes groepen van studenten die allemaal op elkaar lijken. Als je daar doorheen moet lopen als iemand die buiten zo'n groep valt, kun je dat als lastig ervaren. Dat vinden wij een punt van aandacht.'

Voedingsbodem

Leon Meijs signaleert in toenemende mate boosheid. 'De samenleving staat "aan". Ouders ook. Leer daarmee leven. Het voeren van gepolariseerde gesprekken is een vaardigheid die je nodig hebt, dat hoort bij het vakmanschap van een docent.' Volgens Meijs lopen professionals in het onderwijs achter op maatschappelijke veranderingen. 'We moeten aan de slag, ons vakmanschap actualiseren. Dat geldt overigens evenzeer voor de politie om maar eens wat te noemen.' Meijs pleit voor extra training. Kennis opdoen, met acteurs aan de slag, begrenzen, veilige ruimte scheppen en daarna ontdekken wat al die "ikken" in jouw klas vinden.'

Deltion heeft zijn zorgorganisatie de afgelopen vijf jaar stevig en succesvol geprofessionaliseerd, stelt Meijs. Ook binnen onderwijsteams waar incidenten hebben plaatsgevonden, is volgens hem die professionalisering ingezet. 'Maar het kan altijd beter.' Volgens Meijs ontbreekt het in veel onderwijsteams aan tijd. 'De meeste mbo-docenten leiden hun studenten met de beste bedoelingen op voor een beroep, maar lopen er tegenaan dat de veranderende samenleving hun klas binnendendert.'

Klas in kaart

Gespreksvaardigheden en het bewustzijn van de rol als docent zijn persoonlijke ontwikkelpunten. Meijs: 'Daarnaast is het voor Deltion als organisatie belangrijk om inzicht te krijgen in de ontwikkeling binnen klassen. Niet op basis van vage buikgevoelens, maar onderbouwd met data.' Meijs legt uit dat Deltion samen met WIJschool een quickscan heeft uitgevoerd naar 'zorgwekkend en ondermijnend gedrag binnen de muren van Deltion'. Daarbij zijn bijvoorbeeld signalen van

seksuele uitbuiting en afpersing in kaart gebracht. Ook complotdenken en radicalisering zijn onderzocht. Op Deltion werden 15 "klassenscans" gemaakt en 25 individuele scans. Daarna zijn nog eens 23 medewerkers en 35 studenten geïnterviewd. Hier zijn signalen over bijvoorbeeld mogelijk crimineel gedrag naar voren gekomen waarmee Deltion verder kan.

'Een mbo moet meer doen dan alleen opleiden voor een beroep'

'Versterk het handelingsperspectief van professionals', is één van de aanbevelingen van de onderzoekers. Meijs: 'Met dit systeem brengen we de ontwikkeling van een klas in beeld en halen we er passende handvatten uit. We kunnen gericht het systeem versterken met identiteitsontwikkeling, persoonlijke vaardigheden, sociale vaardigheden en de democratische cultuur.' Het belang is evident, stelt de expert sociale veiligheid. 'Een mbo moet meer doen dan alleen opleiden voor het beroep. De pedagogische opdracht is ook: hoe lever je verantwoorde burgers af aan de samenleving? Dan heb je het over socialisatie en persoonsvorming.'

Lees verder op pagina 10 >

Tip 3

Aan het werk! Maak het feitelijk

Discussies kunnen ontsporen door emoties. Docent burgerschap Chiara Murriss noemt het voorbeeld van een student die stelt dat migranten voorrang krijgen op de huizenmarkt. 'Ik kan geen huis krijgen door vluchtelingen.' Op zo'n moment zet Chiara de groep aan het werk. 'Ga op zoek naar cijfers en check de bronnen: hoe zit het nou precies? Dan krijg je meteen een ander gesprek.'

Tip 2

De flinterdunne pedagogische ingreep

Stel: een praktijkinstructeur wil een les beginnen, vlak voor een belangrijke toets en ineens roept een student een haatdragende tekst. Wat doe je dan? Leon Meijs: 'Niet laten lopen. Deze situatie vraagt om een flinterdunne pedagogische ingreep. Je moet de student duidelijk maken dat hij zulke woorden niet kan gebruiken. Omdat het onveiligheid veroorzaakt. En belangrijk: daarna stel je een vraag! Leg me nou eens uit waarom je zo boos bent? Dat laatste moet je nooit vergeten. Dan hoor je zijn of haar kant van het verhaal. En geloof me: dit kan in twee minuten, terwijl je de werkbank prepareert.'

Tip 4

Wees een burgemeester

Mogen docenten zelf partij kiezen? 'Niemand is neutraal, dat hoeft ook niet. De tip is om in gesprekken over heikele thema's de rol van burgemeester aan te nemen', adviseert Chiara Murriss. 'Dring niets op, luister naar iedereen en sta boven de partijen.'

Maarten en Chiara geven een les burgerschap in gebouw Olijf.

Discussiepunt: mobieltjes

Docenten voelen zich onveilig door studenten die discussies filmen. 'De angst zit 'm erin dat een student zo'n filmfragment contextvrij gaat delen op social media', schetst docent burgerschap Maarten Dalof het probleem. De gevoelens van onveiligheid zijn vergroot nadat in 2020 in Frankrijk docent Samuel Paty werd onthoofd na een les maatschappelijke vorming. Opvallend: géén van de geïnterviewde Deltionners heeft een pasklare oplossing voor het vraagstuk over mobieltjes. Zowel studenten als docenten laten weten om praktische redenen weinig te voelen voor een mobieltjesverbod, maar erkennen óók het gevaar van *doxing*, het met kwade bedoelingen verspreiden van persoonsgegevens.

Hoewel het verleidelijk is om depressief te worden van de voortdurende polarisatie, zijn de mensen die wij spreken allesbehalve somber. Leon Meijs is zelfs 'ongelooflijk positief gestemd'. 'Juist in het onderwijs kunnen we met gerichte versterkingen van inzicht en vakmanschap het verschil maken. Docenten kunnen dat van huis uit. Wel moeten we serieus gaan investeren in hun pedagogische gereedschapskist.' Over Deltion is de externe expert vol lof. 'Van alle beroepsopleiders die ik ken, is Deltion het verst op weg. Ik hecht er waarde aan om dat te benoemen.'

Op de campus zijn de docenten burgerschap ook hoopvol. Zij benadrukken dat jongeren op Deltion juist uit hun bubbel stappen. Docent burgerschap Maarten: 'Op straat, thuis en op social media bevinden jongeren zich tussen gelijkgestemden. Juist in onze klaslokalen ontmoeten zij mensen die anders denken.'

'Regels? Pak gewoon de Grondwet erbij!'

Collega Chiara: 'Als er één plek is waar we jongeren kunnen leren hoe je omgaat met mensen die anders denken dan jijzelf, dan is dat hier. Dat is onwijs kansrijk.'

Expertiseteam Burgerschap

Heb je vragen als docent of team over hoe je burgerschapsonderwijs goed vorm kan geven? Maarten en Chiara vormen samen met een aantal andere ervaren collega's een Deltionbreed expertiseteam Burgerschap. Dit expertiseteam kan meedenken over de invulling van het curriculum van opleidingen, ze organiseren kenniscafés en professionalisering, ontwikkelen lesmateriaal en je kan ook één van de docenten inhuren om burgerschapslessen te verzorgen binnen jullie team of college.

Meer weten?: burgerschap@deltion.nl

Column Jaap

Een wereld te winnen

Veel mensen vonden mijn stap naar het mbo en Deltion verrassend. Na zoveel jaren weg uit de wereld van start-ups en innovatie? Weg uit een dynamiek waar je met technologie alles wat je je kunt voorstellen (en meer) kunt realiseren? Toch is er wel degelijk een gelijkenis tussen deze twee werelden.

Alexander Klöpping vertelde ooit bij De Wereld Draait Door over de rol die technologie en start-ups kunnen hebben in onze maatschappij en economie. Daarop ontstond het gevoel dat er een wereld te winnen was. Samen met vele anderen zorgde ik dat jonge, startende bedrijven niet meer als ondergeschikt aan de grote industrie werden gezien. En dat technenuten niet langer nerds waren, maar bijna de nieuwe rocksterren van nu. De waardering voor technenuten en technische start-ups nam stap voor stap toe. Om uiteindelijk een factor van belang te worden.

Voor mijn gevoel heeft ook het mbo een wereld te winnen. In alle opzichten. Het winnen van waardering voor vakmanschap bijvoorbeeld. Van een gelijkwaardige positie ten opzichte van hbo en wo. En van gelijke kansen voor al onze studenten.

Een wereld winnen vraagt zowel om geloof in je eigen kunnen, als de bereidheid om jezelf uit te dagen. Het vraagt om het lef jezelf kritisch onder de loep te nemen, en om uit je comfortzone te durven stappen. Om te ontdekken waartoe je in staat bent, te durven vallen en weer opstaan. Om veerkrachtig te zijn in alles wat je doet. Voor de studenten voor wie we het allemaal doen, en voor onze organisatie. Want vooral onze studenten hebben een wereld te winnen. Net zoals destijds bij de start-ups zet ik me daar - samen met jullie - vol overgave voor in! Doe je mee?

Jaap Beernink